

**ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร**

กอบกุล เนื้อแก้ว *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายหลักเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ ด้านหลักความคุ้มค่า ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แบบสอบถามมีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 1.00 และการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.959 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูจำแนกตามเพศ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที (Independent sample t-test) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูจำแนกตามประสบการณ์การในการปฏิบัติงานวิเคราะห์ใช้การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis Of Variance) ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่าง

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ

ครู , ธรรมชาติ, ความพึงพอใจ

บทนำ

หลักธรรมาภิบาลกับการศึกษา (Good Governance) การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการศึกษานั้น นับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาฯ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพราะจะช่วยให้มีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือและเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล ตั้งแต่เริ่มต้น ต่อเนื่องไปทุกช่วงอายุจนตลอดชีวิต การพัฒนาดังกล่าว ทำให้บุคคลมีคุณสมบัติที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง (พิสมัย สงจันทร์, 2549 หน้า 1)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องบริหารงานอย่างครอบคลุมและรอบคอบ บริหารด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ มีความประพฤติชอบ มีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐานธรรมาภิบาล 4 ประการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสาธารณะ สำนึกรับผิดชอบ ยึดมั่น ในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ประหยัด และคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และครู ต้องรับภาระหน้าที่สำคัญที่จะต้องบริหารจัดการ ให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในทุกด้าน และสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคน เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความรัก ความศรัทธาในหน่วยงาน เกิดความรู้สึกละเอียดเพื่อหน่วยงาน ท่วมเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิดในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในงานที่กระทำอยู่ ก็จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น พบว่าการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้นจะขาดเสียมิได้คือ คุณธรรมของนักบริหารที่ดี (Good Governance) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่เป็นกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีนัยดังต่อไปนี้ 1) หลักนิติธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความถูกต้อง คือ มีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหา การทำการตัดสินใจ (Decision Making) และสั่งการ (Command) ด้วยความ

ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง และกฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบ วินัยข้าราชการ และจรรยาบรรณครู

2) หลักคุณธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความเหมาะสม คือ รู้จักคิด พุด ทำ กิจการงาน และปฏิบัติงานได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์ สิ่งการ และปฏิบัติต่อผู้อยู่ได้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความชอบธรรม บนพื้นฐานแห่งหลักธรรมและเหตุผลตามหลักสัพพัตถธรรม 7

3) หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ

4) หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารจะต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการกับทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้หลักการ PDCA เข้ามาตรวจสอบคุณภาพของระบบงานทั้ง 4 งาน อย่างครบถ้วน

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและวางแผนพัฒนางานด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ครูผู้สอนมีความรู้สึกในทางที่ดี ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหาร โดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จึงกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 โรงเรียน ครูจำนวน 197

คน ได้แก่ โรงเรียนวัดด่าน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๙๕ เฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ โรงเรียน
สายน้ำทิพย์ โรงเรียนประถมนนทรี

2. กลุ่มตัวอย่าง คือครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 134 คน โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างใน
ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และคณะ , 2556, หน้า 132) และสุ่มโดยวิธีอย่างง่าย

ขอบเขตตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม

1.1 เพศ

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

1.2. ประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน

1.2.1 น้อยกว่า 10 ปี

1.2.2 ระหว่าง 10-15 ปี

1.2.3. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสร้างเองเป็นชนิดคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบคือเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน มี
ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดโดยกำหนดค่าความคิดเห็นอยู่ต่อไปนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	ได้ 5	คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	ได้ 4	คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	ได้ 3	คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	ได้ 2	คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด	ได้ 1	คะแนน

โดยข้อคำถามครอบคลุมหลักธรรมาภิบาล 4 ด้าน จำนวน 48 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านหลักนิติธรรม	จำนวน 13 ข้อ
2. ด้านคุณธรรม	จำนวน 14 ข้อ
3. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านหลักความคุ้มค่า	จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยให้เขียนข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานครโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และผลโดยรวม แล้วนำมาสรุปลงในตารางพร้อมคำบรรยายและแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการบริหารในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการบริหารในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการบริหารในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการบริหารในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการบริหารในระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t-test) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis Of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงจะนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hot Comparison)

4) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำวิจัย นำมาจัดกลุ่มของคำตอบแล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี มากที่สุด

2. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย โดยมีด้านที่มากที่สุดสามด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 4.26) รองลงมาคือด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}$ = 4.19)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ครูที่มีเพศต่างกันและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและราย

ด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านหลักนิติธรรมเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประชุมวางแผนก่อนปฏิบัติการ และยึดระบบคุณธรรมจริยธรรมเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ทั้งยังใช้หัวใจในการปกครองครู ให้เกียรติครูด้วยการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวาน ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และร่วมแรงร่วมใจกันนำพาสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับลัดดา พลวัฒน์ (2557, หน้า 1-17) ที่กล่าวว่า หลักในการบริหารกิจการ-บ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ได้รับรู้ถึงความยุติธรรม รักษาสิทธิประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ก่อให้เกิดพลังความร่วมมือ รับผิดชอบในการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมืองมากยิ่งขึ้น ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวความคิดหลักการพื้นฐาน และวิธีการปฏิบัติงาน หรือการบริหารงานโดยยึดถือระบบคุณธรรมจริยธรรม เป็นแนวทางในการจัดการและควบคุมดูแลการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ภายใต้อำนาจความคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดผลสุดท้ายให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ทองเงิน (2553) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า ความคิดเห็นของครู ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สันต์ดี เกราะแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ครูมีความพึงพอใจ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการวิจัยความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านมีข้อคิดเห็นดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ พบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพยากรของสถานศึกษา เป็นไปตามระเบียบราชการ ซึ่งการบริหารการเงินและพัสดุเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาและ มีการว่ากล่าวตักเตือน หรือลงโทษ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับโดยเคร่งครัด ซึ่งผู้บริหารได้ยึดหลักความเป็นธรรมในการปกครองครูด้วยความเสมอภาค และมีใจเป็นกลาง ทั้งยังมีการร่วมมือกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการปรับปรุง กฎระเบียบข้อบังคับให้ทันสมัย และสามารถปฏิบัติได้จริงอยู่เสมอ โดยผู้บริหารได้มีการประชุมชี้แจงถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และเป็นผู้ที่ใช้ศิลปะในการโน้มน้าวจูงใจให้บุคลากรประพฤติ

ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา โดยบริหารงานแบบกัลยาณมิตร เพื่อโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับกำหนด โสภณวุฒ (2560, online) กล่าวว่า การปกครองที่ดีไม่ใช้การปกครองโดยปละชน หากแต่เป็นการปกครองโดยกฎหมาย เพราะการปกครองโดยปละชนย่อมเสี่ยงต่อการปกครองตามอำเภอใจ ขณะที่การปกครองโดยกฎหมายเอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาค (equality) และเสรีภาพ (liberty) มากกว่า เพราะการปกครองโดยหลักนิติธรรม ทุกคนจะมีความเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย และมีเสรีภาพ คือ ปราศจากความหวาดระแวงว่าจะมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยชนชั้นปกครอง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับปฏิลมาลากุล ณ อรุณยา ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 (2556) ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของครูต่อการบริหารด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วาจาสุภาพเหมาะสมอ่อนหวาน ให้เกียรติผู้อื่น มีอัธยาศัยดี มีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและเพื่อนร่วมงาน บริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรม ไม่ลำเอียง และเป็นผู้มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ใช้อำนาจในการบังคับบัญชาอย่างเหมาะสม มีความประพฤติดีงามตามหลักศีลธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหาร พร้อมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการและด้านพฤติกรรม เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (อ้างถึงใน ถัดดา ผลวัฒน์ 2557 ,หน้า 19) ที่ว่าหลักคุณธรรมประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 หลักการคือ หน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ องค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการคอร์รัปชัน หรือมีคอร์รัปชันน้อยลง การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ Corruption โดยรวมหมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลายหรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมาย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ฉันทนันท์ จิโรพรภิรมย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยประชุมประจำเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเป็นระยะๆ เพื่อปลูกฝังให้บุคลากรทำงานเป็นทีม ทั้งยังส่งเสริมให้บุคลากรประสานขอความร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับวิรัช วิรัชนิการวรรณ (อ้างถึงใน ถัดดา ผลวัฒนะ 2557 ,หน้า 19) ที่กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมเสนอ และร่วมตัดสินใจในปัญหาสำคัญต่างๆของสถานศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับพระมหาลำพึง ชีรปัญญา (2553) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการวางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้ สื่อ วัสดุ ของบุคลากร เพื่อให้สามารถนำมาใช้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน มีการรณรงค์ให้บุคลากรประหยัดน้ำ ไฟฟ้า และดูแล ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้พร้อมและเพียงพอต่อการใช้งานเสมอๆ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมสนับสนุน และให้รางวัลด้านการประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (อ้างถึงใน ถัดดา ผลวัฒนะ 2557 ,หน้า 19) กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า คือการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับปญฺญ มาลากุล ณ อยุธยา (2556) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารด้านหลักความคุ้มค่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้บริหารได้มีการบริหารสถานศึกษาโดยการมุ่งเน้นเกี่ยวกับความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับพงศ์พันธ์ วันดีเรืองไพศาล (2551,หน้า 35) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกในทางที่ดีที่มีผลต่อการปฏิบัติ ซึ่งเกิดมาจากแรงจูงใจในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีคุณภาพดี ซึ่งผลการปฏิบัติงานนั้นทำให้มีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานต่อไปอีก ยังมีแรงจูงใจมากยิ่งขึ้นทำให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมากขึ้น และทำให้มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับพระมหาลำพึง ชีรปัญญา (2554) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และแตกต่างกับสันต์ดี เกราะแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษา

ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงาน ยึดมั่นในหลักธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมถึงผู้บริหารได้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการปกครองที่ดี ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ทำให้ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันได้แสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของดัสกรณี เพชรดี(2551,หน้า 48) ที่กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักพื้นฐานหรือแนวทางที่กำหนดไว้โดยยึดมั่นในหลักธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพของตน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารหรือการปฏิบัติงาน สำนักในความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับพระมหาลำพึง ชีรปัญญา (2554) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและไม่แตกต่างกับจุฑามาส นาคปฐม (2559) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายรัตนโกสินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” ได้ข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1.ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านหลักนิติธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการติดตามประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาโดยเคร่งครัด ดังนั้นผู้บริหารควรติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็น

ระยะๆ อย่างทั่วถึง เพื่อให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านหลักคุณธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีอัธยาศัยดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ ดังนั้นผู้บริหารควรใช้เทคนิคในการพูดคุย ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเรื่องงานกับครูทุกคนอย่างเป็นกันเอง และเหมาะสมตามกาลเวลา เพื่อให้ครูรู้สึกไว้วางใจและสบายใจเมื่อทำงานร่วมกับผู้บริหาร

1.3 จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านหลักการมีส่วนร่วม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรใช้ศิลปะในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมคิด และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษารับถ่วงตรงตามภารกิจทั้ง 4 งาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านหลักความคุ้มค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการณรงค์ให้บุคลากรใช้ไฟฟ้าและการใช้น้ำอย่างประหยัด วางแผนและสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างคุ้มค่า รวมถึงการวางแผนการใช้ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลอันเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ก่อเกียรติ สัพโส.(2553).ความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3.วิทยานิพนธ์ ,ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- จิราวรรณ ศรีเที่ยง.(2555)ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอแม่แจ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 6.ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชม ทองสุข.(2556)ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตอำเภอ เทพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จังหวัดสงขลา.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธนบุรีกรุงเทพ.
- ณัฐนันท์ จิโรชพรภิรมย์ (2556)การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด เทศบาลนครศรีธรรมราช.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยธนบุรีกรุงเทพ.
- ดัสกรณั เพชรดี.(2551)การบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี.วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- บังอร จันกรม.(2552).การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต1.ครุศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัย ราชภัฏธนบุรี.
- ปฎล มาลากุล ณ อยุธยา.(2556)การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2.ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระมหาลำพึง ชีรปัญญา(เพ็ญภู). (2554).การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล. ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์.วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราช วิทยาลัย
- พระสุทธศักดิ์ สุกกิจใจ(เขียวหวาน)(2554).การบริหารการศึกษาตามหลัก

ธรรมาภิบาลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี.วิทยานิพนธ์,
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พงศ์พันธ์ วันดีเรืองไพศาล.(2551).ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากาญจนบุรี เขต 2.วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิสมัย สงจันทร์.(2549).ความพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามุพร เขต 2.วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ลัดดา ผลวัฒน์.(2557).ธรรมาภิบาลกับการบริหารมหาวิทยาลัย.วารสารบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมศักดิ์ ทองเงิน.(2553).การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารตามความคิดเห็น
ของครูมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 .ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.